

A MAGÁNNYOMOZÓI TEVÉKENYSÉG SZABÁLYOZÁSÁNAK AKTUÁLIS KÉRDÉSEI

Bevezetés

A Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara Budapesti Szervezete azzal a feladattal bízott meg egy évvel ezelőtt, hogy dolgozzak ki egy törvényjavaslatot a magánnyomozás jogi szabályozására vonatkozóan. A megbízás előzményét az képezte, hogy korábban több alkalommal tartottam előadást a magánnyomozás jelenlegi jogi kereteit elemezve. E munkám során a hatályos szabályozásban számos ellentmondást, következetlenséget és hiányosságot fedeztem fel, amelyek orvoslására – megítélésünk szerint – a jelenlegi szabályok egy részének hatályon kívül helyezése és helyettük egy külön törvény elfogadása megoldást jelentene.

A magánnyomozás másfél évtizede történt legalizálása óta ez a tevékenység közös jogszabályokban szerepel a személy- és vagyonvédelmi tevékenységgel, és többek között ebből következően is alapos, minden részletre kiterjedő, jogállami színvonalú szabályozás még nem született ebben a tárgykörben. A fennálló, nehezen értelmezhető és sok kérdést nyitva hagyó szabályozás mind a társadalom, mind pedig a magánnyomozói szakma szempontjából kedvezőtlen helyzetet teremt. Úgy gondoljuk, hogy a törvényhozónak – amennyiben a magánnyomozás társadalmi hasznosságát nem vitatja – olyan jogszabályi környezetet kellene létrehoznia, amely szabatosan rendezi e tárgykört és valós jogi alapokat teremt a magánnyomozói munka számára, a jelenlegi hiányos szabályozás helyett.

Az általunk kidolgozott, a magánnyomozásról szóló törvény-tervezet és ahhoz tartozó indokolás (a továbbiakban: Mat.) természetesen csak teoretikus értelemben törvényjavaslat – még ha formai szempontból meg is felel az aziránt támasztott követelményeknek –, hiszen magánszemélyeknek nincs törvénykezdeményezési joga. A Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara (a továbbiakban: SzVMSzK), mint érdekképviselői szerv azonban javasolhatja a Kormánynak törvény kezdeményezését.³⁹¹

A Mat. létjogosultságát alátámasztandó, ebben az írásban bemutatjuk a jelenlegi szabályozásban rejlő hibákat és elemezzük a külön törvényben való szabályozás indokait, valamint felsoroljuk azokat a normákat, amelyet munkánk során mintának tekintettünk. Mindezek előtt azonban célszerű röviden áttekinteni a magánnyomozás szabályozásának történetét Magyarországon.

I. A magánnyomozás szabályozásának története hazánkban

A XX. század elején történt engedélyezését követően, a II. világháború után a magánnyomozás közel fél évszázadig tiltott tevékenységgé vált. „Magánkutató

³⁹¹ 1987. évi XI. törvény a jogalkotásról 37. § (2) bek.

(magánnyomozó) irodát fenntartani, valamint magánnyomozói tevékenységgel, kutatások, bizalmas megfigyelések és ezzel kapcsolatos adatszolgáltatások teljesítésével üzletszerűen foglalkozni tilos” – mondta ki a magánkutató irodák megszüntetése és a magánnyomozói tevékenység folytatásának megtiltása tárgyában hozott 458700/1949. (X. 16.) BM rendelet 1. §-a.

A rendelet kihágásnak nyilvánította, valamint pénzbüntetéssel és elzárással rendelte büntetni a tilalom megszegőjét, egyúttal hatályon kívül helyezte magánnyomozói tevékenység addigi jogi alapját jelentő 45800/1923. sz. BM rendeletet.³⁹²

Huszonnyolc év múlva, a 4/1977. (VII. 12.) BM rendelet – két másik, a magánnyomozással semmilyen kapcsolatot sem mutató rendelettel együtt – ugyan hatályon kívül helyezte ezt a jogszabályt, de a tevékenység legalizálását jelentő norma sem született, így a magánnyomozás fél évtizedre kikerült a szabályozás köréből.

1982-ben aztán már jogszabályban deklaráltan is újra megjelent a tilalom, hiszen ismét kimondottan illegálissá vált a magánnyomozói iroda fenntartása, továbbá magánnyomozói tevékenységnek vagyoni haszonszerzés céljából történő folytatása a 6/1982. (VIII. 1.) BM rendelet szerint, amely egyébiránt szankciót nem tartalmazott.

Újabb öt év elteltével a szabályozás magasabb szintre lépett: 1987-től a mai jogszabályi hierarchiában kormányrendeletnek megfelelő minisztertanácsi rendeletben tiltották továbbra is a magánnyomozói tevékenységet, egyúttal szűk körben engedélyezve a vagyonvédelmi tevékenységet (24/1987. (VII. 22.) MT rendelet a vagyonvédelmi tevékenységről és a magánnyomozás tilalmáról).³⁹³

1995. szeptember 1-jén lépett hatályba a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól szóló 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet, amely 46 év után első ízben legalizálta és egyben szabályozta a magánnyomozói tevékenységet, hatályon kívül helyezve a korábbi minisztertanácsi tilalmat.

A magánnyomozó jogait és kötelezettségeit meghatározó jogszabályok sorában ezt a kormányrendeletet az 1998. évi IV. törvény követte, amelyet a jelenleg hatályos személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: SzVMt.) váltott fel. Mindhárom jogszabály közös jellemzője volt az elmúlt másfél évtizedben, hogy nehezen értelmezhető, homályos, és ellentmondásos rendelkezéseket tartalmaztak a magánnyomozásra vonatkozóan. A személy- és vagyonvédelmi rendelkezések mellett elsikkadt a magánnyomozói tevékenység részletes szabályainak megalkotása, amelynek következtében – mint azt a következő pontban látni fogjuk – jelenleg többségében csak nehezen értelmezhető rendelkezések vonatkoznak e hivatásra.

II. A hatályos szabályozás elemzése

A magánnyomozó tevékenységét jelenleg a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény szabályozza. A jogosítványainak részletes tárgyalása előtt mindenképpen szükséges megjegyezni, hogy a magánnyomozó hatósági jogkörrel nem rendelkezik, a hatóság eljárását nem akadályozhatja

³⁹² Az új szabályozás hatálybalépésétől, 1949. november 1-től kezdve a magánnyomozói iroda fenntartására valamint a magánnyomozói tevékenység végzésére jogosító korábban kiadott engedélyek is érvényüket veszítették.

³⁹³ Ettől az időponttól kezdve szabálysértésnek számított a magánnyomozói tevékenység, és tízezer forintig terjedő pénzbírsággal volt sújtható.

(SzVMt. 16. § (1) bek.). Sőt, ha megkeresés érkezik hozzá, aktívan is köteles adatszolgáltatással segíteni a hatóság munkáját, nem tagadhatja meg például a hatóságoktól a megbízó adatainak rendelkezésre bocsátását.³⁹⁴

Az SzVMt. indokolása szerint a magánnyomozó jogállása a megbízóéhoz igazodik, tevékenysége abban merül ki, hogy ellenérték fejében gyűjt információkat megbízása tárgyáról anélkül, hogy valóságos nyomozati jogkörrel rendelkezne. Azaz a magánnyomozó a megbízójának „meghosszabbított keze,” jogosultságai ugyanazok, csak ő a számára feladatot adóval ellentétben szakértelemmel rendelkezik az adatgyűjtés terén, és ehhez a megfelelő technikai és logisztikai háttérrel is rendelkezik.

Az SzVMt. 34. §-a felsorolja azokat a tevékenységeket, amelyeket a magánnyomozó jogosult végezni:

1. Adatgyűjtés

A magánnyomozó a szerződés teljesítése érdekében adatot gyűjthet. Azt, hogy adatgyűjtésen mit kell érteni, nem csak az SzVMt., de más törvény sem határozza meg.³⁹⁵ Az adatgyűjtés legális módjai a szerződési szerinti ügyről információval rendelkező személyek megkérdezése, a különböző sajtótermékek és hírek, közlemények elemzése, az internet használata, a követés és a megfigyelés. Úgy véljük, a technikai eszközök alkalmazásával, vagy anélkül végzett megfigyelés az, amely több szót érdemel. Hiszen a magánnyomozó feladata sokszor személyek követése, kapcsolatainak feltérképezése, azokról információ gyűjtése. A kérdés csak az, hogy melyek a megfigyelésnek a jogi keretei? Mivel az SzVMt. nem ad eligazítást ebben, jelenleg a többi jogszabály alapján vagyunk kénytelenek megvizsgálni ezt a kérdést.

A magánnyomozó – e vonatkozásban is – egy tekintet alá esik bármely természetes személlyel, azaz olyan helyről, ahol bárki legálisan tartózkodhat (közterület, közönség számára nyitva álló helyek, saját maga által bérelt ingatlan stb.) megfigyelheti a célszemélyt. De mi a helyzet akkor, ha ő maga közterületen, a megfigyelt pedig magánlakásban tartózkodik? A saját érzékszerveivel való észlelés ebben az esetben is megengedett, hiszen az érintettnek kell arról gondoskodnia, hogy magánéletének részletei ne kerüljenek napvilágra, illetéktelenek számára ne legyenek hozzáférhetőek.

A technikai eszközök alkalmazásával történő megfigyelés és lehallgatás (puskamikrofonok, különböző optikai berendezések stb.) alkalmazása azonban már nem törvényes. Ehhez még a titkos információgyűjtésre feljogosított hatóságoknak is bírói vagy igazságügyi miniszteri engedélyre van szüksége,³⁹⁶ furcsa lenne, ha egy hatósági jogkörrel nem rendelkező magánszemély minden további nélkül megethetné.

A Btk. 178/A. §-a szerint bűncselekményt valósít meg, aki magántitok jogosulatlan megismerése céljából másnak a lakásában, egyéb helyiségében vagy az ezekhez tartozó bekerített helyen történeteket technikai eszköz alkalmazásával megfigyeli, illetőleg rögzíti (Magántitok jogosulatlan megismerése). A Btk. Kommentárja is leszögezi, hogy a

³⁹⁴ „A magánnyomozói tevékenységre nem vonatkozik semmilyen olyan törvényi rendelkezés, amely lehetőséget biztosítana arra, hogy a különböző hatóságok megkeresése esetén – titoktartási kötelezettségre való hivatkozással – megtagadja az adatszolgáltatást.” Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos állásfoglalása. Ügyszám: 532/K/2006-3.

³⁹⁵ Adatgyűjtésre egyébként a büntetőeljárásban eljáró védő is jogosult, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 50. § (2) bekezdése szerint a védelem érdekében az ügyben tájékozódhat, a jogszabályokban biztosított lehetőségek és feltételek keretei között adatokat szerezhet be és gyűjthet. De hogy mely jogszabályok határozzák meg ezeket a lehetőségeket és feltételeket, arról a Be. hallgat.

³⁹⁶ Ld. Rtv. 69. § (1) bek. b) pont; Be. 200. § (1) bek. a) pont; Nbtv. 56. § b) pont

magántitok megismerése akkor jogosulatlan „*ha magánszemélyek olyan titkos eszközöket használnak, amelyeket csak a külön törvényekben meghatározott hatóságok, az ott meghatározott célból, engedély alapján alkalmazhatnak*”. Úgy gondoljuk, hogy a magánnyomozásról szóló szabályozásnak tartalmaznia kellene legalább az alapvető jogi kereteit az adatgyűjtés legális módjainak.

2. Felvilágosítás kérés

A magánnyomozó a szerződés teljesítése érdekében felvilágosítást kérhet. Felvilágosítást azonban bárki kérhet bármely személytől vagy szervtől külön törvényi felhatalmazás nélkül is, a kért információt legfeljebb nem fogja megkapni. A felvilágosítás kérés címzettjei a törvényben nincsenek meghatározva. Más lenne a helyzet, ha lennének olyan rendelkezések, amelyek meghatároznák az egyes személyek és szervezetek esetében azt, hogy ha magát igazoló magánnyomozó kéri a felvilágosítást, akkor azt meg kell adni. Ilyen szabályok azonban a magyar jogrendben jelenleg nincsenek, a magánnyomozói igazolvány felmutatása legfeljebb csak nyomatékokot adhat a kérésnek.

3. Adatkérés különböző nyilvántartásokból

Az adatkérés a megbízó felhatalmazása alapján az ingatlan-nyilvántartásból, az egyéni vállalkozói igazolvánnyal rendelkező vállalkozók központi nyilvántartásából, a cégnyilvántartásából, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából valamint a közúti közlekedési nyilvántartásból való információszerzést jelenti. Nem teljesen világos, hogy az SzVMt. miért köti az adatkérést a megbízó engedélyéhez, hiszen a felsorolt adatbázisok nagyrészt mindenki számára hozzáférhetőek. Mint azt már említettük, a magánnyomozó szakértelmében különbözik a megbízójától, nem jogosultságaiban, ezért jobban meg tudja ítélni, hogy milyen jellegű adatokra van szükség a szerződés teljesítéséhez, mint maga a megbízó, tehát ez a kitétel feleslegesen korlátozó.

4. Kép- és hangfelvétel készítése, felhasználása

A törvény szerint a magánnyomozó kép- és hangfelvételt a kötelezettségeit meghatározó szerződés keretei között, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) adatvédelmi és személyiségi jogokra vonatkozó szabályai betartásával készíthet, illetve használhat fel.

A rendelkezés részletes elemzése előtt hangsúlyozni kell, hogy ez az utaló megoldás semmiképpen sem tekinthető megfelelő megoldásnak a magánnyomozás szabályozásában. Az adatvédelem önmagában is nehéz jogterület, nem véletlenül létezik az adatvédelmi biztos intézménye Magyarországon és más államokban is. A középfokú végzettséghez kötött magánnyomozói tevékenység szabályai között az SzVMt. továbbtal egy olyan törvényre, amelynek értelmezése sokszor még a jogászok számára sem könnyű feladat.

A törvényhozó megspórolta magának azt a munkát, amely a részletes szabályok megalkotásával járt volna – a jogi szempontból nagyrészt laikus magánnyomozói tevékenységet végzők kárára. A jelenlegi törvényi rendelkezés ebben a formában csak

látszatszabályozás: valójában nem mondja meg, mit lehet tenni és mit nem, mivel egyszerűen csak továbbtal az Avtv.-re, és ezzel megoldottnak tekinti a problémát.

Az Avtv. értelmében a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése adatkezelésnek számít (2. § 9. pont), egy természetes személyről készült kép- vagy hangfelvétel pedig személyes adat (2. § 1. pont). Személyes adatot viszont csak akkor lehet kezelni, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. A kör ezzel bezárult, mivel a magánnyomozás sajátosságaiból adódóan az érintett általában nem tudhat a felvételtől, az SzVMt. viszont ilyen felhatalmazást nem ad, csak továbbtal, éppen az Avtv.-re.

A következtetés egyértelmű: a magánnyomozónak jelenleg a legtöbb esetben nincs jogi lehetősége sem kép-, sem pedig hangfelvételt készítenie a célszemélyről, a felhasználás kérdése pedig innentől szóba sem jöhet. Az SzVMt. a szóban forgó absztrakt tilalmat még kifejezetten ki is mondja a következő paragrafusban, amely szerint a magánnyomozás nem irányulhat természetes személyek személyes és különleges adataira.

Az eredményes magánnyomozás érdekében azonban sokszor elkerülhetetlen a személyes adatok gyűjtése, e nélkül ugyanis lehetetlen lenne elvégezni a megbízások nagy részét. Szükség lenne tehát olyan törvényi felhatalmazásra, amely bizonyos esetekben lehetővé teszi a magánnyomozó számára a személyes adatok kezelését, köztük kép- és hangfelvétel készítését.³⁹⁷

5. Zárt küldemény tartalmának ellenőrzése

A magánnyomozó a más részére szóló zárt küldemény tartalmát csak a címzett vagy a feladó előzetes hozzájárulásával ellenőrizheti. Újabb látszatrendelkezés, ez a megállapítás bármelyikünkre igaz lehet. Az általa, vagy a részére feladott küldemény tartalmát (egy-két eset kivételével, pl. ha minősített adatot tartalmaz) bárki hozzáférhetővé teheti egy kívülálló számára, ahhoz nem kell ennek a személynek magánnyomozónak lennie. Arról nem is beszélve, hogy a küldemény a feladó engedélye esetén még, a címzett hozzájárulása esetén pedig már nem tekinthető zártnak, félrevezető tehát a törvény szóhasználata is.

Az SzVMt. pozitív tartalmúnak szánt rendelkezései tehát többnyire üres, tartalom nélküli jogszabályhelyek. A törvény 35. §-ában tilalmakat is találunk:

35. § A magánnyomozás nem irányulhat

- a) diplomáciai, konzuli képviseltek, az ezekkel egy tekintet alá eső nemzetközi szervezetek, valamint azok tagjai tevékenységére;
- b) a hivatalos személy (Btk. 137. § 1. pont) és a külföldi hivatalos személy (Btk. 137. § 3. pont) jogszabályban meghatározott hivatalos tevékenységére;
- c) természetes személyek személyes és különleges adataira, kivéve, ha a személyes adatok törvény alapján a megbízó számára hozzáférhetőek, illetve, ha az adatgyűjtéssel érintett ehhez - különleges adatai tekintetében - írásban hozzájárul.

Az a) pont világos és egyértelmű lenne, ha könnyű lenne azt megítélni, mely nemzetközi szervezetek esnek egy tekintet alá a diplomáciai vagy konzuli képviseltekkel. Ilyen definíció vagy felsorolás azonban a magyar jogban jelenleg nincs, ezt csak az adott

³⁹⁷ Az adatvédelmi törvény alapján „a személyes adatot – akár az érintett hozzájárulásával, akár jogszabály alapján – különösen akkor lehet kezelni, ha (...) az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítéséhez (...) szükséges.” (Avtv. 5. § (4) bek.) Úgy gondoljuk, hogy a magánnyomozás esetében erről az esetről lenne szó.

szervezetet konstituáló nemzetközi szerződés rendelkezései, az általuk garantált immunitást jelentő jogosítványok ismeretében lehet eldönteni (újabb nehéz jogászi feladat a laikus magánnyomozó számára). Ettől eltekintve a szabály egyértelmű, a képviselet tagjait nem lehet megfigyelni, ellenőrizni stb., ők tehát teljesen ki vannak rekesztve a célszemélyek köréből.³⁹⁸

Nem így van azonban a következő pont esetében: a hivatalos személy és a külföldi hivatalos személy lehet célpont, de csak a hivatali tevékenységén kívül. A rendelkezés célja érthető és elfogadható, a betartása azonban a gyakorlatban nehézséget okozhat. Azt ugyanis a hivatalos személynek minősülő alanyoknál sok esetben nem lehet eldönteni, hogy mikor gyakorolják hivatalos tevékenységüket és mikor nem. Ha példának okáért valaki arra gyanakszik, hogy országgyűlési képviselő házastársa megcsalja, akkor elvileg adhat megbízást egy magánnyomozónak ennek kiderítésére, csak a megbízás teljesítése ütközhet nehézségekbe a hivatkozott szabály miatt.

A természetes személyek személyes és különleges adataira csak akkor irányulhat a magánnyomozás, ha azok a megbízó számára törvény alapján hozzáférhetőek, illetve ha ahhoz az érintett (különleges adatai esetében írásban) hozzájárul.

Mivel a személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés (Avtv. 2. § 1. pont), a megbízó törvény általi felhatalmazottsága pedig egyáltalán nem tipikus, e rendelkezés miatt gyakorlatilag lehetetlenné válik magánnyomozást törvényesen és egyben eredményesen folytatni a hatályos szabályozás alapján.

III. A magánnyomozás külön törvényben való szabályozásának indokai

A külön törvényben való szabályozásnak egyrészt érdemi, másrészt jogtechnikai okai vannak. Érdemi ok, – amelyet már a kezdeti szabályozás megalkotásakor is figyelembe kellett volna venni –, hogy a személy- és vagyonvédelem illetve a magánnyomozás eltérő jellegű tevékenységek, ebből következően eltérő szabályozást is igényelnek. A személy- és vagyonvédelmi tevékenység többnyire technikai, passzív, fizikai, csoportos és defenzív jellegű, míg ezzel szemben a magánnyomozás nem annyira technikához kötött, aktív, szellemi, offenzív és egyszemélyes inkább.

A két tevékenységcsoport funkciója is eltér: az előbbi a személyek és javak elleni esetleges támadások elhárítását szolgálja, míg az utóbbi keretében tények feltárása és adatok beszerzése történik. Természetesen adott esetben fedheti is egymást a kétfajta szolgáltatás.

A külön törvény sokban egyszerűsítene a jogi szempontból többségében laikus magánnyomozók dolgát (ne feledjük: a magánnyomozói igazolvány megszerzése csak középfokú végzettséghez van kötve), egyértelművé tenné számukra, hogy melyek a jogosultságaik illetve kötelezettségeik, továbbá elkerülhetőek lennének a mostani egységes szabályozásból fakadó ellentmondások is.³⁹⁹

³⁹⁸ Akiket tehát a tilalom érint diplomácia képviselet esetén: a képviselet vezetője és a képviselet személyzetének tagjai; míg konzuli képviselet esetén: a konzuli tisztviselők, a konzuli alkalmazottak és a kisegítő személyzet tagjai. Ld. 1987. évi 13. törvényerejű rendelet a konzuli kapcsolatokról Bécsben, 1963. április 24-én elfogadott egyezmény kihirdetéséről 1. cikk g) pont és a 1965. évi 22. törvényerejű rendeletet a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés kihirdetéséről 1. cikk b) pont

³⁹⁹ Ilyen ellentmondást találunk például az SzVMt. 24. §-ának (3) bekezdésében: „A személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató személy, illetve a magánnyomozó az intézkedéssel érintett személy kérésére köteles a tevékenységére vonatkozó felhatalmazást hitelt érdemlően igazolni.” A személy- és vagyonörnek van csak

Jogtechnikai indokok is megalapozzák a külön törvény létjogosultságát. 2009 októberében lépett hatályba a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXVI. törvény, amely az eddigi magyar gyakorlattól eltérően külön kezeli a személy- és vagyonvédelmet, valamint a magánnyomozást. Az előbbi magánbiztonsági szolgáltatásnak tekinti és kizárja a törvény hatálya alól, míg utóbbit együtt kezeli minden más szolgáltatással.

E jogszabály hivatott végrehajtani a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK Irányelvet (a továbbiakban: Szolgáltatási Irányelv), amelynek helytelen értelmezéséből következik csak álláspontunk szerint az, hogy a magánnyomozás nem magánbiztonsági szolgáltatás. A szolgáltatási törvényben szereplő e hiba kiküszöbölésére lett volna lehetőség a törvényhozási eljárásban, azonban a benyújtott bizottsági módosító javaslatot⁴⁰⁰ a parlament végül leszavazta.

Mindenesetre a kormányzat a dokumentumok tanúsága szerint ezen alapállásból kiindulva ugyan, de szintén eljutott egy magánnyomozásról szóló külön törvény gondolatáig: a 2010-es kormányváltás kapcsán nyilvánosságra hozott, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium átadás-átvételi jegyzőkönyvében az „Átültetési végrehajtási kötelezettségekből adódó IRM jogalkotási feladatok” cím alatt az új jogszabály rovatban szerepel egy majdan megalkotandó magánnyomozói tevékenységről szóló törvény, amelynek alapjául szolgáló uniós jogi aktusként a Szolgáltatási Irányelv van feltüntetve.⁴⁰¹

De a legfőbb indok, amiért a jelenlegi szabályozáson változtatni kell, hogy – kevés kivétellel, mint pl. a különböző nyilvántartásokból nyert információk – gyakorlatilag semmilyen adathoz nem juthat hozzá legálisan a magánnyomozó a jelenlegi törvény alapján (ld. előző pont).

Annak érdekében, hogy a magánnyomozók törvényesen és egyben eredményesen működhessenek, szükség van a magánnyomozásról szóló törvényre, amely megadja a törvényi felhatalmazást azokhoz a tevékenységekhez, amelyek a munkájuk elvégzéséhez elengedhetetlenül szükségesek. Azért is kívánatos ez a törvény, hogy egyben kijelölje magánnyomozói tevékenység végzésének határait, azaz védje a magánnyomozással érintett személyek és szervezetek jogait. A Mat. az előző pontban elemzett, és ehelyütt említett problémák mindegyikére igyekszik megoldást kínálni.

IV. A külön törvény szabályozási mintái

A törvényjavaslat megfogalmazása előtt áttekintettük az európai országok magánnyomozásra vonatkozó nemzeti szabályait, ennek során igénybe vettük az IKD⁴⁰² által útjára indított EPIC⁴⁰³ adatbázist is, amely hozzáférhetővé teszi az egyes országok magánnyomozásra vonatkozó jogszabályait. Általánosságban az mondható el, hogy a magánnyomozást a magánbiztonsági szakma részeként kezelik a nemzeti törvényhozások, és külön jogszabály kifejezetten e tárgykörre vonatkozóan – két kivétellel – nincs. A legtöbb országban azonban a szakmai szervezetek megpróbálják rávenni a törvényhozót e

intézkedési jogosultsága az SzVMt. szerint, a magánnyomozónak nincs, holott ez a rendelkezés ennek a látszatát kelti.

⁴⁰⁰ Irományszám: T/9355/14.

⁴⁰¹ Átadás-átvételi Jegyzőkönyv Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium 2010. május 10. 31. o.

⁴⁰² Internationale Kommission der Detektiv-Verbände: nemzetközi magánnyomozói szervezet, amelynek tagja az SzVMSzK és a Magyar Detektív Szövetség is.

⁴⁰³ European Private Investigators' Compendium – Európai Magánnyomozók Összehasonító Tudástára. Forrás: <http://www.i-k-d.com/index.php?page=epic>

hivatás szabályozására, legutóbb például Németországban fogott össze két országos magánnyomozói szervezet, hogy szülessen törvény a magánnyomozásról.

Jelenleg Európában csak két országban létezik külön jogszabály kifejezetten a magánnyomozásra vonatkozóan: Belgiumban⁴⁰⁴ és Szlovéniában.⁴⁰⁵ Ausztriában külön jogszabály ugyan nincs a magánnyomozásról, de az iparúzésről szóló törvény viszonylag részletes szabályozást tartalmaz a magánnyomozók jogállásáról.⁴⁰⁶ A Mat. szabályainak megalkotásakor ezeket tekintettük mintának, valamint figyelembe vettük a legtekintélyesebb német magánnyomozói szervezetek által közösen elismert etikai kódexet is.⁴⁰⁷

Úgy gondoljuk, hogy a magánnyomozás az ügyvédi hivatással mutat rokon vonásokat:

- mindkét szakma egy bizalmi kapcsolatot feltételez az ügyfél és a szolgáltatást nyújtó között,
- alapvető követelmény mindkét szakmánál a diszkréció és a foglalkozási titoktartási kötelezettség betartása,
- a magánnyomozó az ügyvédhez hasonlóan a megbízó nevében jár el, az ő jogosultságait gyakorolja, érdekeit képviseli,
- mindkét hivatás célja a megbízó jogainak érvényesítése, kötelezettségeinek teljesítése vagy éppen érdekeinek védelme.

Ezért a munkánk során az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ütv.) egyes rendelkezéseit is mintának tekintettük.

A törvényjavaslat néhány rendelkezést átvesz a SzVMt.-ből is, amely törvény szintén zsinórmértékül szolgált a Mat. szövegének megalkotásakor. Az átvett rendelkezések első csoportja teljesen azonos szöveggel (de kizárólag a magánnyomozóra vonatkoztatva) került bele a Mat.-be, a másik csoportot azok a rendelkezések képezik, amelyek ugyan az SzVMt.-ből származnak, de az általunk végzett javításokkal, pontosításokkal vagy éppen kiegészítésekkel szerepelnek a Mat.-ban.

A Mat. jelenlegi koncepciója szerint a magánnyomozásról szóló törvény hatálybalépésével részben szétválna a személy- és vagyonvédelem valamint a magánnyomozás szabályozása. Az SzVMt.-ben maradnának a személy- és vagyonvédelmi tevékenység szabályairól, valamint a Személy-,Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló szabályok, de a Mat.-be kerülnének át a magánnyomozói tevékenység végzésének részletes szabályai.

Tehát a magánnyomozókra vonatkozó szervezeti szabályok továbbra is a helyükön maradnának, továbbra is az SzVMt. határozná meg a nyilvántartásba vétel, az igazolvány kiadásának, a magánnyomozói tevékenység engedélyezésének és ellenőrzésének szabályait, a vállalkozás vitelével kapcsolatos adminisztratív teendőket. A magánnyomozó továbbra is az (egységes) Kamara tagjaként tevékenykedhetne, azonban jogai és kötelezettségei valamint a tevékenységére vonatkozó más részletszabályok átkerülnének a Mat.-be.

⁴⁰⁴ Gesetz zur Regelung des Berufs der Privatdetektivs vom 19. Juli 1991. (hivatalos német fordítás: Belgisches Staatsblatt vom 19. Oktober 2001.)

⁴⁰⁵ Közzétéve a Szlovén Köztársaság Hivatalos Lapjának 2003. évi 7. számában.

⁴⁰⁶ Gewerbeordnung 129. és 130.§, BGBl. Nr. 194/1994.

⁴⁰⁷ Berufsordnung Für Detektive in der Bundesrepublik Deutschland, Richtlinien für die Ausübung des Detektivberufs Bonn, den 20. September 1996.

Az SzVMSzK szétválasztásához és egy külön magánnyomozói szakmai kamara megalakításához a magánnyomozók száma nem elegendő, és ez a már kiépült szervezeti keretek felszámolásával is együtt járna. A szakmai kontroll érdekében azonban a kamarai tagként való működést mindenképpen indokolt fenntartani a jövőben is, így a kamarai tagság követelménye változatlan maradna.

V. A magánnyomozásról szóló törvény szerkezete

A Mat. normaszövegét terjedelmi korlátok miatt ehelyütt nem áll módunkban közzé tenni. Azonban ízelítőként egy rövid áttekintést adhatunk a törvényjavaslat főbb pontjaiból, felvázolva egyben annak szerkezetét:

Általános elvek 1-7. §

A magánnyomozói tevékenység 8. §

A titoktartási kötelezettség 9-10. §

A szerződés és a meghatalmazás 11-12. §

Díjazás, működési formák és névhasználat 13-14. §

A magánnyomozó kötelezettségei 15-17. §

A tevékenység ellátásának szabályai 18-22. §

Adatkezelési szabályok 23-24. §

A magánnyomozói jelentés 25. §

Záró rendelkezések 26-28. §

Záró gondolatok

A magánnyomozásról szóló törvényjavaslat kidolgozásába fektetett munkákat nem tekintjük fölöslegesnek akkor sem, ha a törvényhozó úgy dönt, hogy nem szükséges külön törvényt hozni e tárgyban.⁴⁰⁸ Az, hogy a magánnyomozásra vonatkozó szabályok az SzVMt.-ben maradnak éppúgy elképzelhető, mint az, hogy egy, az egész magánbiztonsági szektort újrakodifikáló törvény születik, amelyben helyet kap a magánnyomozás is. Mindenesetre a jelenlegi szabályozás tartalmi megváltoztatásának szükségességét határozottan valljuk.

Akármit is hoz a jövő – számolva azzal is, hogy a Mat.-ból soha nem lesz hatályos törvény, vagy lesz ugyan magánnyomozásról szóló külön törvény, de eltérő tartalommal –, bízunk benne, hogy az általunk kidolgozott elvek és jogi megoldások szerepet fognak kapni a majdani magánnyomozásról szóló szabályozásban.

Felhasznált irodalom:

1. Borai Ákos: A magánnyomozás, a személy- és vagyonvédelmi vállalkozói tevékenység átmeneti szabályozásának kérdései. Főiskolai Figyelő Plusz 1995/1. 3-22.
2. Erdősy Emil – Földvári József – Tóth Mihály: Magyar Büntetőjog. Különös Rész. Osiris Kiadó, Budapest, 2005.
3. Fenyvesi Csaba – Herke Csongor – Tremmel Flórián: Új magyar büntetőeljárás. Dialóg-Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2004.

⁴⁰⁸ A jelenlegi helyzet az, hogy az Országgyűlés őszi ülészakára vonatkozó törvényalkotási programjában (keltezése: 2010. július 30.) már nem szerepel a magánnyomozásról szóló törvény.

-
4. Günter Haurand: Rechtsfragen um den Einsatz von (Privat-)Detektiven. NWB Nr. 4 vom 24. 1. 2000.
 5. Kaló József: Magánnyomozás-vagyonvédelem. Belügyi Szemle 1995/7-8. 145-149.
 6. Szabó László (szerk.): Magánnyomozók Kézikönyve. SzVMSzK, Budapest, 2008.
 7. Tóth Sándor: A magánnyomozók működésének jogi alapjai. Rendvédelmi Füzetek 2002/26. Budapest, 2002.
 8. Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: Kriminallisztika. Dialóg-Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2009